

УДК 784.4'06(=161.2'282.2.Лем)
7.091[316.7:005](477+100)

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ЛЕМКІВСЬКОГО ПІСЕННОГО ФОЛЬКЛОРУ У ВИКОНАВСЬКІЙ ПРАКТИЦІ МИТЦІВ УКРАЇНИ Й ЗАРУБІЖЖЯ

Фабрика-Процька Ольга – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», м. Івано-Франківськ
<https://orcid.org/0000-0001-5188-1491>
<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi44.609>
olgafp4@ukr.net

Комплексно висвітлено специфіку розвитку та популяризації лемківських народних пісень у контексті вокального виконавства протягом новітнього періоду України. Розкрито творчу діяльність відомих співаків-виконавців, вокальних талант-шоу, фестивалів лемківської культури у соціокультурному просторі. Окреслено роль фольклорного матеріалу. Зазначено, що у соціокультурний простір будь-якої національної культури протягом останніх десятиліть легко проникає в музика, яка належить до масової культури з її спрощеними та виразними засобами, складними процесами обміну, як народними, так і професійними зразками музичної творчості. Доведено, що у перші десятиліття ХХІ ст. саме вокальна сфера серед інших видів мистецтва, стає лідером за частотою та масштабом трансляцій в медіа просторі та Інтернет мережах.

Ключові слова: вокальне виконавство, ідентифікація, лемківські пісні, фольклор, фестиваль, міжкультурна комунікація, соціокультурний простір, естрада, івент-технологія.

Актуальність дослідження. Проблематика збереження фольклору є важливою складовою будь-якої національної культури. Безумовно, фольклор несе в собі частинку самобутності народу, відображає його ментальність; музика кожного народу відрізняється своєрідними національними рисами. Взаємозв'язок молодіжної музичної культури з фольклором є найбільш очевидним. «Взаємодія найбільш давньої і найбільш юної сфери музичної культури здійснюється на різних рівнях. Один із таких рівнів – використання музичного фольклору в практиці сучасних музичних колективів і окремих виконавців: запозичення народних мелодій, манери співу, включення в ансамблі народних інструментів, що дозволяє цим колективам і виконавцям вважатися виконавцями «world music». Саме використання фольклорного матеріалу молодіжною музикою завжди має активний, перетворюючий характер і ніби протиставить етнографічному «музейному» підходу дієвий, «живий» тип поводження з народною музикою. Народні мелодії з їх великим семантичним потенціалом виконують в новій сфері музики ряд естетичних, комунікативних, ідентифікаційних та соціальних функцій» [2; 105].

Народна пісня та народнопісенне виконавство в культурно-мистецькому просторі України є своєрідними феноменами, що наочно відображають напрями та тенденції сучасності. Серед провідних чинників варто назвати збереження, популяризацію та новачію. Актуальність дослідження зумовлена популярністю лемківської пісенності у сучасному національному мистецькому просторі, синтезом музичного фольклору з академічною музикою, джазом, електронною та поп-музикою, поєднання народного вокалу з напрямками естрадної музики.

Погоджуємося з думкою З. Рось про те, що саме «<...>фольклор був основою виникнення всіх музичних напрямів і донині є джерелом розвитку академічної професійної музики в Україні та сучасного музичного мистецтва, зокрема джазу, залишаючись при цьому самостійною гілкою музичної культури. Провідні музикознавці, досліджуючи витoki та розвиток джазу, вважають ключовою проблемою сучасної джазової музики взаємодію його з фольклором» [6; 13].

«Однією з головних ознак музичного фольклору є варіантність, що полягає у наявності багатьох варіантів твору в межах одного села або сусідніх сіл. Природною умовою життєвості українського пісенного фольклору, зокрема лемківського, є мінливість пісні на різних її рівнях – мелодичному, інтонаційному, реєстровому, темброво-динамічному, темповому та ін. Жодне виконання багатострофової пісні в автентичних умовах не обходиться без варіювання та імпровізації наспіву. Ці риси є важливими ознаками усної народної творчості українців. Без імпровізації наспів стає одноманітним, виконується механічно. Серед різновидів пісенної імпровізації дослідники виділяють вимушену й умисну, підготовану й непередбачену.... До різновиду варіювання пісенного тексту належить заміна окремих мотиваційних, інформаційних, кваліфікаційних та інших деталей. Серед широко розповсюджених і побутуючих у лемківському середовищі є тенденція до перетекстування, тобто пристосування двох, трьох і навіть чотирьох пісенних текстів до однієї мелодії» [10].

В Україні протягом останніх десятиріч відбуваються трансформаційні процеси, що

характеризуються значними змінами у культурно-мистецьких, зокрема вокальних практиках. Практично неможливо знайти жодної етнічної спільноти, яка б не випробувала на собі вплив з боку культур інших народів. Саме ця тенденція культурної глобалізації особливо загострює зацікавлення до культурної самобутності окремих етносів і субетносів. Безперечно, культурно-мистецька багатожанровість етнорегіонів України зростає та кожен намагається зберегти та розвинути свою цілісність та ідентичність.

Сучасна музична культура характеризується розширенням технічних можливостей та трансляції музичних творів. У перші десятиліття ХХІ ст. вокальна сфера, порівняно з іншими видами мистецтва, стає лідером за частотою та масштабом трансляцій на телеканалах, електронних ЗМІ, медіа просторі, Інтернет мережах [2; 104].

Зазначимо, що «<...> розмежованість українського народу та й окремих субетносів поміж різними політичними утвореннями, в умовах багатовікового періоду бездержавності, призвела до різних само ідентифікаційних назв, що закріпилися в науковій історичній, етнографічній та фольклористичній літературі. Депортаційні і політичні процеси ХХ ст., що призвели до розмежування лемків і русинів кордонами різних держав, мали катастрофічні наслідки. Через тривалі ідеологічні заборони радянського періоду національно-культурна панорама розглядалась крізь призму зальних уніфікаційних підходів. Проте, з встановленням державної незалежності чітко визначення етнічних і культуротворчих чинників буття лемків і русинів набуло потреби в об'єктивному аналізі та актуальному узагальненні [8; 10]. Слід наголосити, що наслідки міжетнічних контактів в українському фольклорі Карпат найбільше помітні в пісенності Лемківщини.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про активізацію дослідження широкого кола питань, пов'язаних зі специфікою сучасного етапу функціонування народнопісенного, джазового та естрадного виконавства (розвідки Г. Бреславець, З. Рось, І. Полякової, Я. Литовки, У. Конвалюк та ін.). Тематика фестивального руху, діалогу культур і культурної комунікації, специфіка масової культури у сучасній Україні в її проявах присутня у розвідках С. Грици, В. Дутчак, Г. Карась, Є. Федіна, Ю. Москвічової, О. Сичової, С. Чернецької, С. Садовенко, О. Фабрики-Процької, Ю. Сугробої, В. Федорака та ін. Аналізу реаліті-шоу у культурному просторі України присвячені публікації К. Цибулько та Є. Шестакової.

Метою статті є комплексний розгляд специфіки збереження та популяризації лемківських пісень у соціокультурному просторі останніх десятиріч.

Виклад основного матеріалу. Одним із найпопулярніших видів професійного виконавства є естрадна пісня. Потреба в поглибленому культурологічному аналізі мистецтва музичної естради, виробленні принципів нового бачення історії вітчизняного естрадного мистецтва, цілісному, системному вивченні тенденції розвитку української естрадної пісні, зокрема лемківської, та її ролі у розвитку музичної культури України свідчить про необхідність більш детального розгляду проблеми саме в культурологічному плані. Провідною рисою розвитку вітчизняної естради в сучасній Україні можна вважати прагнення її представників якомога тісніше інтегруватися у світовий ринок шоу-бізнесу і стрімку адаптацію до ринкових відносин. Цей процес супроводжувався становленням самодіяльних авторів і виконавців авторської пісні, формуванням клубів та театрів і виконавців авторської пісні, формуванням клубів та театрів мистецької молоді, з яких згодом вийшли талановиті естрадні музиканти і поети» [9].

Відомо, що поняттю event властиві такі чинники: • захід сприймається як виняткова подія; • захід є винятковою подією з точки зору відвідувачів; • позитивне сприйняття спонукає відвідувачів до активності; • запорука успіху – ретельна організація та сплановане інсценування [5]. Важливою складовою успішного заходу є івент-менеджмент. До таких заходів відносяться різноманітні фестивалі, конкурси, вокальні талант-шоу тощо. Невід'ємною складовою сучасного медіа-простору стали трансляції фестивалів та конкурсів естрадної музики. Популярні вокальні талант-шоу івент-технологіями, зокрема «Голос країни», «Х-фактор» та багато ін. поєднують елементи змагань та ігрового шоу, відрізняючись один від одного ступенем креативності, видовищності, багатством репертуарної палітри, пов'язаної зі смаками глядацької аудиторії. Головною перевагою таких вокальних талант-шоу є не творча, а соціально-психологічна складова.

Протягом останніх десятиріч в Україні великої популярності набули скарби народної лемківської пісенності. У культурно-дозвілєвій діяльності освітніх закладів, суспільно-культурних товариств, громадських організацій, мистецьких клубів, будинків народної творчості щороку організовуються та проводяться тематичні заходи, звітні концерти, конкурси, огляди, в рамках яких лунає лемківська пісня, поетичне слово відомих митців із Лемківщини.

Серед багатожанрового арсеналу відомих нині лемківських пісень («Під облачком», «Чиє ж то полечко», «Як я сіно грабала зелене», «Кед мі пришла карта», «Дам я яловицю», «Гамерицький край», «Полюбила я Штефана», «Заграйте мі гуслі» та багато ін., серед яких варто назвати популярну лемківську

співанку «Ой верше, мій верше», яку виконує чимало виконавців (Х. Соловій, З. Огневич, Н. Матвієнко, Іллари́я, О. Муха, С. Федина, Г. Чеберенчик (Анничка), Л. Горлицька, Г. Баранкевич та ін.).

Лемківські співанки присутні у репертуарі відомої постаті української музичної діаспори США другої пол. XX ст., американської співачки, доньки українських емігрантів – Квітки Цісик. За висловом Г. Карась та І. Полякової, «<...> Українська діаспора США представлена великою кількістю творчих особистостей, які не тільки зберегли на чужині свою автентичність, а й спромоглися розвинути й примножити досягнення української художньої культури, які ми ще тільки пізнаємо» [4; 189]. К. Цісик стала «<...>однією з найбільш високо оплачуваних співачок рекламних мотивів для радіо та телебачення, найпопулярнішою виконавицею більшості рекламних джінглів у США, які зробили її відомою і багатою.... Наче «відкриваючи» для себе українську мову, співачка «з чистого аркуша» розповідає відомі пісенні сюжети, які сприймаються «як уперше». Її тембральні реєстри оповивають пісні жіночим сумом, тривожною радістю, життєвою мудрістю, вокальною плинністю.... Пісні К. Цісик ніколи не супроводжувались великим оркестром, не підсилювались потужною технікою, не демонструвались за допомогою фонограми. Вона (пісня) звучала кришталевим відлунням з душі співачки з використанням мінімальної кількості інструментів, заворожуючи трепетом та звучанням голосу та лаконічним підбором супроводжуючої техніки з метою підсилення та правильної розстановки акцентів у музичних творах» [4; 191]. Таким чином, К. Цісик «єдина справжня зірка українського походження з діаспори, яка своїм унікальним тембром голосу й дивовижно вишуканою манерою виконання полонила душу як українських меломанів, так і американських слухачів. Її не лише слухали найбільше у світі, а й відчували магію та лікувальний ефект її голосу» [3].

Лемківська пісня «Ой верше, мій верше» стала окрасою та своєрідним хітом багатьох фестивалів, імпрез, вокальних шоу «Голос країни», «Х-фактор», звучала у виконанні колективу «Тріода», А. Кукси, Ю. Плаксіної, Р. Калашникової, О. Корчагіної, З. Романів, К. Дмитрієва, А. Хаджабадінової та ін. Варто наголосити, що у престижному міжнародному конкурсі молодих виконавців популярної музики «Нова хвиля-2009» у латвійському м. Юрмала, серед 16 учасників, що представляли 12 країн, у досить незвичній манері, надзвичайно проникливо й зворушливо саме лемківську народну пісню «Ой верше мій, верше» виконала співачка з України, кримськотатарсько-вірменського походження С. Джамалатдінова (Джамала), в результаті отримавши заслужену перемогу. На «Новій хвилі-2009» у Юрмалі перемогу насправді розділили двоє виконавців: Джамала з України та Санді Сондоро з Індонезії, які набрали за всі дні конкурсу по 358 балів [1].

Концерт-подорож десятима століттями української музики з елементами івент-технологій відбувся у 2021 р. на Михайлівській площі м. Києва в рамках святкування 30 річниці Незалежності, в якому у супроводі молодіжного симфонічного оркестру під орудою О. Линів Джамала виконала на одному подиху композицію з двох пісень – лемківську «Ой верше мій, верше» та кримськотатарською «Pengereden» (в перекладі – біля вікна). Це пісні різних народів, але обидві вони про нещасливе кохання, а саме про любов до чорнобрового хлопця, який зрадив дівоче серце.

В інтерв'ю співачка зазначила, що коли їй запропонували стати частиною «Ковчег «Україна»: Х століть української музики», де звучатимуть найкращі саундтреки української музичної спадщини – від архаїчних колядок і козацького бароко до шедеврів класичної музики і гітів, вона одразу обрала саме ці два твори. «Я думаю, – говорить Джамала, – не потрібно казати про вплив народних пісень на наше життя. На ДНК кожного з нас. Коли співаю їх – відчуваю звідки я, хто я». Безперечно, слід визнати, що надзвичайно жорстокими і трагічними були долі лемківського та кримськотатарського народів. На жаль, проблеми своїх депортованих етнічних українців, виселених зі споконвічних історичних земель на території Польщі (Надсяння, Холмщина, Підляшшя, Західна Бойківщина і Лемківщина) влада України «<...>не помічає, хоч видає і укази, і постанови, до чергових річниць депортації чи ювілеїв визначних діячів, що народилися на цих територіях і є славою і гордістю України.

Заслужені оплески і пошанування отримують співачки С. Федина, Г. Чеберенчик (Анничка), Л. Горлицька, Г. Баранкевич, які презентують лемківські пісні в сучасній обробці в результаті чого маємо неповторний мікс етномузики і сучасної поп-культури. «Пісні Лемківщини в сучасних обробках виконують такі українські артисти як М. Бурмака, гурти «Мандри», «Гайдамаки» та ін. Джаз, фанк, етно, електронну музику виконує гурт «Шоколад» зі Львова [9]. Лемківські пісні в жанрі фолк-року виконують «Джазова фіра» з Тернополя, «Русичі» з Одещини, «Беркут» з Ольштина та ін. Свої барви у строкату картину лемківської культури вносять лемківські колективи з Хорватії, Словаччини, Польщі, США, Канади та ін. країн. Гурт «Плач Єремії» став популярним завдяки активній концертній діяльності і особливій харизмі Т. Чубая. Гурт активно вводить до концертних виступів власні обробки лемківських пісень, зокрема «Ке́дь ми пришла карта». Унікальним прийомом – імітацією музичних інструментів

голосом володіє львівська вокальна формація «Пікардійська терція», у репертуарі якої також є чимала кількість лемківських пісень [9].

Щорічно як в Україні, так і за кордоном Світова федерація українських лемківських об'єднань, Всеукраїнське товариство «Лемківщина», обласні організації, осередки, клубні установи, будинки культури з успіхом беруть участь у проведенні різноманітних імпрез рідної культури. Фестивалі лемківської культури успішно проходять в Елленвілі (США), Торонто (Канада), Гдині та Михалові (Польща), Свиднику (Словаччина), Гутиську і Монастирську (Тернопільська обл.) тощо. Окрасою фестивалів є виступи фольклорних колективів.

На думку А. Фурдичка, «... кінець XX – початок XXI ст. знаменував справжній культурний вибух музичних фестивалів... Мистецькі імпрези є не лише культурними заходами, які дають можливість учасникам обмінюватися досвідом і здобутками на мистецькій ниві, але й феноменом, спрямованим на покращення а зміцнення культурного комунікативного простору, активізацію творчого потенціалу суспільства, організацію рекреацій з можливістю розширити свої знання про виконавців, які лише виходять на сцену або тих, які працюють у регіональних масштабах» [13; 134].

Специфіка фольклорних, фольклорно-етнографічних, естрадних фестивалів у соціокультурному контексті полягає в розвитку традицій духовності сусідніх етносів і розширення міжкультурної комунікації, актуалізації і трансляції етнокультурної спадщини.

Варто відзначити фестивалі, що організовують лемківські громади США (Елленвіль, Нью-Йорк) і Канади (Дюргам, Онтаріо) – «Лемківська ватра». У Канаді проведення свята започатковано у 1986 р. і воно відбувається в оселі «Лемківщина», а у Елленвілі – починаючи з 2001 р. Обидва місця проведення цих заходів нагадують мальовничу природу карпатських Бескидів і проводяться з метою гуртування лемків-емігрантів та збереження лемківської історії, культури і традицій. Незмінним атрибутом свят є розпалювання Ватри під час відкриття заходу як символу вічного «горіння» лемківських традицій, неперервності звичаю, культури і життя, символом пам'яті про акцію «Вісла», символом єднання лемків. Святковий концерт проходить за участю постійних місцевих виконавців, частіше аматорів, а також професійних виконавців – гостей з Канади, України, що презентують традиційні лемківські пісні, зокрема співачки С. Федина, Г. Чеберенчик (Анничка), скрипаль-віртуоз В. Попадюк та гурт «Papa Duke», вокальний гурт «Під облачком» та ін. Слід зазначити, що незважаючи на відмінності в традиціях та культурі різних територіальних гілок лемківської громади, соціальному походженні, освіті, статусі її представників, лемки зберігають спільність інтересів та рідний серцю фольклор [12; 333].

Організація численних українських фестивалів у США, Канаді, Польщі, Словаччині та до повномасштабної війни в Україні дала можливість зафіксувати безпосередню «живу історію» української громади. Особливостями фестивалів є видовищна форма проведення, яскрава театралізація, емоційний вплив на глядачів та ін. Зокрема, фольклорні фестивалі, які проводить українська діаспора Північної Америки, є багатофункціональними та різножанровими культурно-мистецькими феноменами української етнічної спільноти, переважно різножанровими, з постійним місцем проведення, де учасники – різної вікової категорії.

Протягом усього періоду новітньої історії України «Лемківська ватра» є найпопулярнішим мистецьким заходом не лише в країні, а й світі. Мета фестивалю лемківської культури – захист, збереження та розвиток культурної ідентичності етнічної групи лемків. У наш час це найбільше свято лемківської культури на території Польщі, це не лише виступи фольклорних та рок-ансамблів із Польщі, України, Словаччини, Хорватії, Сербії, Канади» [11]. Чимало мистецьких ідей на різноманітних імпрезах, фестивалях та пісенних конкурсах, шоу взаємопов'язуються, доповнюють один одного, композиційно утворюючи цілісність між трьома часовими площинами (минулим, сучасним та майбутнім). Усе відображає тяглість традицій та етнокультури загалом.

Висновки. Таким чином, попри трагічну історичну долю, народна пісенність лемків збереглася і є складовою частиною сучасної мистецької культури. Сценічний тип репрезентації лемківської народної пісні залишається однією з провідних форм її збереження. Саме збереження музичної фольклорної традиції стало виявом культурної ментальності лемків та одним із засобів національної само ідентифікації українців у іноетнічному оточенні країн пограниччя. Популярність лемківських пісень в Україні щороку зростає. Однак, у важких, трагічних сьогодення чимало імпрез різних мистецьких напрямків призупинили своє функціонування.

Перспектива подальших досліджень. Визначення специфіки синтезування українського народнопісенного виконавства зі сферою рок-, поп-культури тощо, а також вивчення тематики збереження визначальних ознак народнопісенної, зокрема лемківської, виконавської парадигми за сучасних складних умов життя в Україні у період війни з російським агресором становлять перспективи подальших досліджень.

Список використаної літератури:

1. Джамала. Ой верше, мій верше. Великий народ, величні пісні. Lemky. URL : <http://lemky.com/267-dzhamala-ojj-vershe-mijj-vershe.html>.
2. Литовка Я. В. «Word-Music» як засіб національної ідентифікації в умовах глобалізації. *Вісник КНУКіМ*: Зб. наук. пр. Київ, 2013. Вип. 28. С. 101–107.
3. Мельник О. Вона зачаровувала своїм голосом континенти : Квітка Цісик. *Урядовий кур'єр*. 2013. 4 квіт. С. 12.
4. Полякова І. Українська ментальність феномену співачки Квітки Цісик в українсько-американському вимірі. *Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки: матеріали V Всеукр. наук.-практ. симпозіуму (м. Івано-Франківськ, 14 трав. 2021 р.)*. Івано-Франківськ : РВВ Ун-ту Короля Данила, 2021. 388 с.
5. Радіонова О. М. Конспект лекцій з курсу «Івент-технології» (для студ. II курсу д. та з. ф. н. напрямів підготовки 6.140101 «Готельно-ресторанна справа», 6.140103 «Туризм»); Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2015. 67 с. URL : <http://eprints.kname.edu.ua/41258/1/2014%20167Л%20печ%20КЛ%20%20Івент%20технолог.pdf>
6. Рось З. Інтеграція фольклору та джазу як одна з характерних особливостей сучасної української джазової музики. *Музичне мистецтво. Наук. зап. Серія: Мистецтвознавство*. 2016. № 1. Вип. 34. С. 13.
7. Фабрика-Процька О. Р. Динаміка культурної та етнічної ідентифікації на українському пограниччі в період сьогодення. *Мистецтвознавчі зап. НАКККіМ*, Вип. 36. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2019. С. 28–33. URL: <http://journals.urau.ua/mz/article/view/190657>.
8. Фабрика-Процька О. Р. Народна музична культура лемків і русинів Карпатського регіону: традиція, трансформація, ідентифікація: монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2020. 496 с., 24 іл.
9. Фабрика-Процька О. Р. Пісенна культура лемків України (XX-XXI ст.): монографія. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2013. 328 с.
10. Фабрика-Процька О. Специфіка презентацій народного музичного мистецтва на фольклорних фестивалях українського західного пограниччя. *Народознавчі зошити*. № 1 (145). Львів, 2019. С. 208–213.
11. Фабрика-Процька О. Р. Фестиваль «Лемківська ватра» як важлива складова мистецької українсько-польської співпраці. *Народознавчі зошити*. № 1 (151). Львів, 2020. С. 200–206. URL : <https://nz.lviv.ua/2020-1-20>.
12. Федорняк Н. Б. Трансформація музичної фольклорної традиції у середовищі української діаспори Північної Америки: історико-виконавський аспект: дис.... канд. миств. (д-ра філософії): 17.00.03 музичне мистецтво / ЛНМА ім. М. В. Лисенка. Львів, 2020. 316 с.
13. Фурдичко А. Український мелос на зламі тисячоліть: динаміка фольклорної традиції. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2008. 316 с.

References:

1. Dzhamala. Oy vershe, miy vershe. Velychyy narod, velychni pisni. URL : <http://lemky.com/267-dzhamala-ojj-vershe-mijj-vershe.html>
2. Lytovka YA. V. «Word-Music» yak zasib natsional'noyi identyfikatsiyi v umovakh hlobalizatsiyi. Visnyk KNUKіM : Zb. Nauk. prats'. Kyiv, 2013. Vyp. 28. S. 101–107.
3. Mel'nyk O. Vona zacharovuvala svoym holosom kontynenty : Kvitka Tsisyk. Uryadovyy kur"yer. 2013. 4 kvitnya. S. 12.
4. Polyakova I. Ukrayins'ka mental'nist' fenomenu spivachky Kvitky Tsisyk v ukrayins'ko-amerykans'komu vymiri. Kontseptual'ni problemy rozvytku suchasnoyi humanitarnoyi ta prykladnoyi nauky: materialy V Vseukrayins'koho naukovo-praktychnoho sympoziumu (m. Ivano-Frankivs'k, 14 travnya 2021 r.). Ivano-Frankivs'k : Redaktsiyno-vydavnychyy viddil Universytetu Korolya Danyla, 2021. 388 s.
5. Radionova O. M. Konspekt lektsiy z kursu «Ivent-tekhnohiiyi» (dlya studentiv 2 kursu dennoyi ta zaochnoyi form navchannya napryamiv pidhotovky 6.140101 «Hotel'no-restoranna sprava», 6.140103 «Turyzm»); Kharkiv. nats. un-t mis'k. hosp-va im. O. M. Beketova. Kharkiv, 2015. 67 s. URL : <http://eprints.kname.edu.ua/41258/1/2014%20167Л%20печ%20КЛ%20%20Івент%20технолог.pdf>
6. Ros' Z. Intehratsiya fol'kloru ta dzhazu yak odna z kharakternykh osoblyvostey suchasnoyi ukrayins'koyi dzhazovoyi muzyky. Muzychne mystetstvo. Naukovi zapysky. Seriya: Mystetstvoznnavstvo. 2016. № 1. Vyp. 34. S. 13.
7. Fabryka-Prot's'ka O.R. Dynamika kul'turnoyi ta etnichnoyi identyfikatsiyi na ukrayins'komu pohranychchi v period s'ohodennya. Mystetstvoznnavchi zapysky. NAKKKіM, Vyp. 36. Kyiv : IDEYA PRYNT, 2019. S. 28–33. URL: <http://journals.urau.ua/mz/article/view/190657>
8. Fabryka-Prot's'ka O.R. Narodna muzychna kul'tura lemkiv i rusyniv Karpat's'koho rehionu: tradytsiya, transformatsiya, identyfikatsiya. Monohrafiya. Ivano-Frankivs'k : Suprun V. P., 2020. 496 s., 24 il.
9. Fabryka-Prot's'ka O. R. Pisenna kul'tura lemkiv Ukrayiny (KHKH-KHKHI st.): monohrafiya. Ivano-Frankivs'k : Nova Zorya, 2013. 328 s.
10. Fabryka-Prot's'ka O. Spetsyfika prezentatsiy narodnoho muzychnoho mystetstva na fol'klornykh festyvalyakh ukrayins'koho zakhidnoho pohranychchya. Narodoznavchi zoshyty. № 1 (145). L'viv, 2019. S. 208–213.
11. Fabryka-Prot's'ka O.R. Festyval' «Lemkivs'ka vatra» yak vazhlyva skladova mystets'koyi ukrayins'ko-pol's'koyi spivpratsi. Narodoznavchi zoshyty. № 1 (151). L'viv, 2020. S. 200–206. URL : <https://nz.lviv.ua/2020-1-20>.

12. Fedornyak N. B. Transformatsiya muzychnoyi fol'klornoyi tradytsiyi u seredovyshchi ukrayins'koyi diaspori Pivnichnoyi Ameryky: istoryko-vykonavs'kyi aspekt: dys.... kandydata mystetstvoznavstva (doktora filosofiyi): 17.00.03 muzychnе mystetstvo / LNMA im. M. Lysenka. L'viv, 2020. 316 s.

13. Furdychko A. Ukrayins'kyi melos na zlami tysyacholit': dynamika fol'klornoyi tradytsiyi. Kyiv: Vyd. tsentr KNUKiM, 2008. 316 s.

UDC 784.4'06(=161.2'282.2Лем)

7.091[316.7:005](477+100)

POPULARIZATION OF LEMKOS SONG FOLKLORE IN THE PERFORMING PRACTICE OF UKRAINIAN AND ABROAD ARTISTS

Fabryka-Protska Olga – Doktor of Study of Art, Professor, Professor of the Department of Musical Ukrainian Studies and Folk Instrumental Art of the Educational and Scientific Institute of Arts of the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk

The specifics of the development and popularization of Lemkos folk songs in the context of vocal performance during the period of Ukrainian Independence are comprehensively covered. The creative activity of famous singer-performers, vocal talent shows, festivals of Lemkos culture in the socio-cultural space is revealed. The role of folklore material is outlined. It is noted that in recent decades, music belonging to mass culture with its simplified and expressive means, complex processes of exchange, both folk and professional samples of musical creativity easily penetrates the socio-cultural space of any national culture. It has been proven that in the first decades of the XXI century, it is the vocal sphere, among other forms of art, that becomes the leader in terms of the frequency and scale of broadcasts in the media space and Internet networks.

Key words: vocal performance, identification, Lemkos songs, folklore, festival, intercultural communication, socio-cultural space, performers, event technology.

Надійшла до редакції 22.05.2023 р.

УДК 78.01: 78.071: 789.5

ЕСТРАДНІ ВИМІРИ СУЧАСНОГО БАНДУРНОГО МИСТЕЦТВА

Дутчак Віолетта – доктор мистецтвознавства, професор, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», Івано-Франківськ,
<https://orcid.org/0000-0001-6050-4698>;
<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi44.610>
violetta.dutchak@pnu.edu.ua

Карась Ганна – доктор мистецтвознавства, професор, ДВНЗ «Прикарпатський Національний університет ім. В. Стефаника», Івано-Франківськ
<https://orcid.org/0000-0003-1440-7461>;
hanna.karas@pnu.edu.ua

Аналізується бандурне виконавство України та української діаспори кінця ХХ – поч. ХХІ ст. у контексті вимірів функціонування естрадного мистецтва, його естетичних та жанрово-стильових вимог. У поле зору дослідників увійшла творчість солістів-виконавців та колективів (однорідних і мішаних за вокальним складом та інструментарієм), що здобули популярність, репрезентують інноваційний підхід до репертуару та його сценічної інтерпретації, активно популяризують бандурне мистецтво участю у медіа-шоу, активній промоції у соціальних мережах, звукозаписній та фестивальній діяльності. Визначено основні тематичні та жанрові напрями репертуару представників сучасного бандурного мистецтва, що репрезентують естрадний вимір, розраховані на широку масову аудиторію, представлені в інтернет-просторі. Виявлено рівні взаємодії бандурної композиторської творчості з фольклором та сучасними виконавськими тенденціями (видовищність, театралізація, кавери та ін.)

Ключові слова: естрадне виконавство, естетика та форми естрадного мистецтва, бандурне мистецтво України та української діаспори, солісти-бандуристи, ансамблі бандуристів, репертуарні та жанрово-стильові пріоритети, звукозаписи, медіа-шоу, фестивальний рух.

Постановка проблеми. Українське бандурне мистецтво на сучасному етапі розвитку – унікальне за своєю репрезентацією – від реконструкції традиційного кобзарства на відроджених діатонічних інструментах (кобза Вересая, старосвітська бандура, торбан), академічних класичних форм сольного та ансамблевого музикування (на удосконалених хроматичних інструментах різних типів) до оригінальних модерних проявів жанрів і форм, експериментальних конструкторських (електробандура, пластика, карбонова бандура) і репертуарних пошуків (обробки і кавери популярної музики, джаз, естрадні композиції). Бандура сьогодні звучить не лише як вияв українського національно-ідентифікаційного музичного коду (інструментарій, стрій, тембр, репертуар), але й інструмент із широкими технічними та виразовими можливостями у її сольному, ансамблевому, оркестровому, акомпануючому